

УДК 821.161.2.09Гомін

**ПОВІСТЬ Л. ГОМОНА «ВЕЛЕТЕНЬ З ХВОРИМ СЕРЦЕМ»
ЯК СОЦРЕАЛІСТИЧНИЙ КІТЧ:
ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРНОГО КОДУ**

Анна Димовська, аспірант

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Annetka2002@yandex.ru*

Статтю присвячено повісті Л. Гомона «Велетень з хворим серцем» як ідеологічному кітчу, з урахуванням культурного коду та міфологічних рис твору в соцреалістичному контексті. Зокрема виявлено центральну міфологема, простежено типологічний зв'язок радянського героїчного міфу з давньогрецьким міфом про Прометей. Визначено міфологізацію художнього світу твору як вияв кітчу у тексті. На приклади досліджуваного твору проаналізовано причини травестіювання високої культури в радянській літературі. Окреслено перспективи подальших досліджень даної проблеми у сучасному українському літературознавстві.

***Ключові слова:** кітч, соцреалізм, міфологема, культурний код, велетень, Прометей.*

«Соцреалізм підпорядковує взяті з арсеналу культури символічні коди одній монополізованій реальності — реальності міфу, утопії, ідеалу», [8, с. 15] — зауважує Т. Гундорова, констатуючи факт екстраполяції будь-якого культурного (міфологічного / релігійного / філософського тощо) коду у площину соцреалістичних світоглядних засад. У свою чергу, О. Юрчук стверджує, що «радянський культурний простір від свого початку характеризувався розірваністю елементів» та страждав на «духовний голод» [18, с. 126], що стало поштовхом до формування своєрідної ерзац-культури (термін О. Юрчук), соцреалістичного кітчу, який «дає змогу «повернути» в культуру раніше відкинуті мистецькі явища (...) та сформувати потрібні ідеологічні контури для існуючих явищ» [18, с. 126]. Цей процес охоплює всю сукупність культурного надбання людства — від міфології до шедеврів світового мистецтва.

Дослідження соцреалістичного кітчу та механізму вписування різноманітних культурних символів та міфологем у радянський ідеологічний контекст є актуальним вектором сучасного літературознавства. Про це свідчать численні праці таких дослідників, як В. Дончик, Є. Мелетинський, Т. Гундорова, В. Хархун, Л. Сауленко, О. Юрчук, Я. Цимбал та ін.

Саме поняття кітч є дискусійним. У «Літературознавчій енциклопедії» (автор-укладач Ю. Ковалів) його визначено як «механічно виконаний твір, в якому безсистемно нагромаджені поверхові, інколи орнаментальні елементи, позбавлені функціонального призначення, розрахований на пересічного реципієнта з невибагливим, часто невиробленим смаком» [11, т. 1, с. 482]. Американський літературознавець К. Грінберг називає кітч «продуктом індустріальної революції» та пояснює його виникнення через процес урбанізації маргіналів-селян, котрі не спромоглися адекватно опанувати міську культуру, внаслідок чого з'явився псевдофольклор з дидактичними та ідеологічними акцентами, ознаками масової літератури [6]. А. Яковлева розглядає кітч як «особливий тип культури (субкультури), що існує поряд з професійним та народним мистецтвом згідно з власними законами організації та функціонування», визначає його як «особливий спосіб структурування світу у зв'язку з потребами буденної свідомості» [19, с. 253]. У нашій розвідці пріоритетне місце посідає концепція Т. Гундорової, згідно з якою кітч — це «своєрідний засіб перекодування і зокрема травестіювання високої культури» [7, с. 5].

Загальновідомим є той факт, що кітч сформувався у німецькій культурі наприкінці XIX ст., «коли поширилася адаптація естетичного матеріалу до потреб моди, утилітарних інтересів, схильних до імітаційного утрирування форми» [11, т. 1, с. 482]. Кітч історично пов'язаний із сентименталізмом і романтизмом, але дослідники відзначають також незаперечний зв'язок між кітчем та соціалізмом (Т. Гундорова: «новий сплеск інтересу до кітчу не лише як мистецького явища, але категорії соціальної і культурної виникає в епоху зламу соціалізму, який і сам *отождожняється з кітчем*» [7, с. 17]). М. Кундера вбачає спільне між кітчем та соціалізмом в усуненні смерті, трагізму, скорботи та зведенні всього людського існування до «оптимістичної і білозубої радості буття» та називає кітч «дзеркалом прикрашеного обману» (цит. за: [7, с. 18]).

Т. Гундорова, вибудовуючи теорію еволюції кітчу, виокремлює його різновиди відповідно до культурних епох (колоніальний, жіночий, сецесійний, героїчний, карнавальний кітч та ін.). Цікаво, що у цій системі доби соцреалізму відповідає ідеологічний кітч (що, безумовно, пов'язано з політичними факторами).

Метою даної статті є аналіз повісті Л. Гомона «Велетень з хворим серцем» як ідеологічного кітчу з урахуванням культурного коду та міфопоетичних рис твору в соцреалістичному контексті.

Розглядаючи еволюцію соцреалістичного кітчу, О. Юрчук зазначає, що у сталінську епоху він «був індивідуалізований за рахунок особистості вождя» [18, с. 127], навколо персони якого оберталися об'єкти, позначені кодом «позитивного героя». Дослідниця визначає основні атрибути цього коду:

- належність до селянсько-пролетарського соціуму;
- штампованість мислення;
- інтернаціональний патріотизм (заміна конкретного образу Батьківщини абстрактним штучним амбівалентним образом «великої Батьківщини» — Радянського Союзу);
- героїчність (здатність померти або ж пожертвувати усім у зв'язній боротьбі за народ / партію) [18, с. 127].

Уся ця атрибутика представлена в повісті Л. Гомона «Велетень з хворим серцем».

Так, велетнем автор називає, вочевидь, гіперболізуючи деякі ознаки, вантажне судно «Аджарістан». Л. Каппушева зазначає, що слова «велетень», «гігант» у мові радянської епохи набувають статусу особливої концептуальної метафори [9, с. 126] з необмеженою сферою застосування, що стало можливим завдяки відчутним змінам, яких зазнала семантика цих слів. Так, теоретики соцреалізму на перший план семантичного поля лексеми «велетень» висунули такі його семи, як грандіозність, величність, що, на думку дослідників А. Фесенко та Т. Фесенко, виражало навіть не прагнення до всього величного, грандіозного, а швидше «настирне запевнення у його існуванні у країні, де переміг соціалізм» [15, с. 29]. В академічному «Словнику української мови» в 11 томах поняття «велетень» представлено такими дефініціями:

1. Величезного зросту і сили людина в народних повір'ях і легендах. — Давно то, дуже давно діялось, ще коли велетні жили в наших горах (Іван Франко, VI, 1951, 29);

2. перен. Предмет або істота, що своїми розмірами значно переважає інші подібні предмети, істоти. — Колись невеличкі, замлілі дубки, кленки, бересточки, липи тепер визирали такими здоровенними, такими пишними велетнями, гордо, аж під хмарами (Панас Мирний, IV, 1955, 16); «Запоріжсталь» — завод-велетень, гордість радянських п'ятирічок (Остап Вишня, I, 1956, 327).

3. перен. Про людину, яка зробила або робить щось надзвичайне, що вимагає великих здібностей, праці, мужності, великого напру-

ження сил. — Зневажаваний ворогами, він [народ] подарував світові велетня Франка (Максим Рильський, III, 1956, 41). Людина, надзвичайно видатна в певній галузі. Такі велетні сцени, як М. Л. Кропивницький та М. К. Заньковецька з їх геніальною грою, були незрівнянними пропагандистами великих революційно-демократичних ідей (Минуле українського театру, 1953, 136). [14, с. 318].

Значущими тут стають такі поняття як «істота», «гігант», «величезний», «надзвичайний», «видатний», «геніальний». Лексема втрачає первісний смисл і наповнюється новим. Якщо згадати найперше значення слова «велетень», фольклорно-міфологічне, то на лице ознаки перетлумачення терміну, нівелювання первинних маркерів, опрощення та перехід у сферу масової культури. Така трансформація зазвичай і сприяє виникненню кітчу.

У 30-ті роки, коли формувався соцреалістичний код, було закладено і його основну ідеологічну установку — ідею соціалізму як «остаточного сенсу буття на землі» [7, с. 171]. У цей час мистецтво перебувало під впливом революційної романтики, породженої осмисленням творення ідеального комуністичного майбутнього. Н. Шляхова, аналізуючи літературний процес 20–30-х років, називає цей період «м'ятежною епохою», «революційною добою», яка захопила «хворих на романтику» письменників «своїми соціальними ідеалами, своїм розмахом, обіцяною можливістю здійснити себе» [17, с. 91]. Вочевидь, ця «хвороба» стала одним із визначальних факторів розвитку раннього соцреалістичного кітчу, основним модусом якого Т. Гундорова вважає оптимізм [7, с. 171] — віру і впевненість кожної людини в утвердженні соціалізму, побудові комунізму та настанні довгоочікуваного «світлого майбутнього».

Сюжет повісті «Велетень з хворим серцем» цілком підпорядкований сакральним законам соцреалістичного кітчу. Маємо досить невигадливу історію про радянське вантажне судно та його команду. Події відбуваються протягом одного рейсу «Аджарістану» від Одеси до Сухумі і становлять ряд зупинок судна у різних портах. Тут, у побутових, позбавлених на перший погляд будь-яких пристрастей умовах, перед оповідачем, котрий намагається об'єктивно оцінювати як обставини, так і кожного пасажира корабля, розгортається гострий конфлікт між двома світами — радянським, соціалістичним, та імперським, дореволюційним. У центрі цього протистояння опиняється сам «Аджарістан», боротьбу за право якого на існування в лавах радянського флоту

провадять мотористи — «звитяжці» Коваль і Назарчук [4, с. 26], другий механік Гільденберг — «уболівальник «Аджарістана», «великомученик мотора», людина, для якої трагедія судна є «глибокою внутрішньою мукою» [5, с. 49], «безамбітний морець» Толя [5, с. 55], 6-річний син одного з мотористів судна, «кипучий і веселий», «улюбленець усієї команди», дитина, яку «всі люблять, усі пестять, усі милують», «гомінке, як струмок, морське вовчєня» [5, с. 55–56] — символ підростаючого покоління та невмирущої надії автора на виховання нового, кращого типу відповідальної, працьовитої та порядної особистості; слабкодухий, але небайдужий капітан Федерман, ладний все зробити задля порятунку судна.

На противагу цим образам автор виписує у кращих традиціях соцреалістичного канону цілу галерею негативних персонажів, до яких належать інтелігентний, але цілковито непривабливий Ромуальд Ернестович — «хижий boa constrictor, що непомітно підкрадається до необачної жертви, розвівши свою страшну пащеку» [4, с. 13], по-стать, викохане обличчя якої псують «гострі риси садиста» [4, с. 19]; безіменний «морський вовк» — «трестівський щур» [5, с. 46], «тип усезнаючого обивателя» [5, с. 64], подорожній, в котрому зібрані найпоширеніші обивательські риси, такі як любов до пліток, надмірна цікавість, емоційність у поєднанні з лицемірством, самолюбством, нещирістю, особа, від якої «тхне кладовищем міщанського середовища» [5, с. 63]. До цієї ж групи персонажів можемо віднести підлабузливого хабарника-номерного з лакейською душею — «низенький опецькуватий дядя, дуже подібний до перестиглої карахонки, що вже поблякла на сонці й укрилася шаром ворсуватого інею плісні» [4, с. 16], основними рисами якого є «панібратська усмішечка, швидка тріскуча мова, верткі рухи, поморгування то оком, то бровами», «безнастанна, безкрая готовність до послуг», яка «била з нього вулканом» та від якої «ставало нудно й гидко розмовляти з ним» [4, с. 17]; старшого механіка Микиту Хомовича — людину, в очах якої крилася «люта, непримиренна зненависть до цього судна», «жорстока до нього лють» [4, с. 21], зрадливого командира, «який навмисне завів у беспорядь свою частину» [4, с. 24]; моториста Фьодорова, схожого на «миколаївського фельдфебеля» [4, с. 22], чи-то не знаючого нічого про судно та його будову, чи-то навмисного капосника, промовисту характеристику якому надав оповідач: «було ясно: у шкірі старого пихатого морського вовка засів справжній вовк соціальний»; Балашова

і Северина — абстрактні образи «шпани з лєнінградських заводів» [5, с. 50], що всїяко шкодили розвиткові суднобудівництва.

Вище вже було сказано, що важливою ознакою соцреалістично-го кїтчу поряд із загальнодоступністю, наскрізною ідеологічністю, створенням ефекту «для всіх і про всіх» [18, с. 127], які широко представлені в повісті Л. Гомона, є модус оптимістичності. А. Терц стверджує, що кожний твір соцреалізму підпорядкований чїткому рухові до мети, того «всеохоплюючого ідеалу», до якого тяжіє «правдиво зображена революційна дійсність» [20, с. 102]. Текст повісті «Велетень з хворим серцем» може слугувати незаперечним підтвердженням даного постулату. Сюжет твору підпорядкований вищій меті — ремонту поламаного судна, яке стає уособленням усіх радянських цінностей, а отже, сприймається як позитивними, так і негативними персонажами твору набагато серйозніше, ніж технічний об'єкт — образ судна, на нашу думку, співвідноситься з образом Радянського Союзу, про який тоді, у 30-ті, ще не було достеменно відомо — утримається він на світовій арені, чи потоне у вирі політичних пристрастей. Зазначимо принагідно, що «Енциклопедія символів, знаків та емблем» під редакцією К. Корольова трактує корабель як символ успіху та цілеспрямованого руху назустріч меті [10, с. 302]. Втім, Л. Гомін явно не має жодних сумнівів у подальшому майбутньому корабля, про що свідчать рядки останнього розділу повісті «Замість епілога»: «Назарчук майже підтюпцем побїг до порту. Біжучи обернувся ще раз.

— «Аджарїстан» ходитиме, так і пиши! Він не гірший від інших!

Є відомості, що Назарчук казав правду. Велетень дістав добрих лїків на своє серце й стає в лад дужих одиниць фльоти» [5, с. 73].

У художньому світі повісті «Велетень з хворим серцем» відчутна також алюзія на давньогрецький мїф про Прометєя. Гїгант, велетень, частково позбавлений своєї сили, закутий і дійсно хворий — це портрет одного з найвідомїших та найулюбленїших митцями усіх часів героя давньогрецької мїфології. Перша писемна згадка про титана з'являється у славнозвїсній «Теогонії» Гесїода. Згідно з мїфом, Прометей прогнївав Зєвса тим, що повернув людству дар вогню, відібраний верховним богом. За таку зухвалість громовержець суворо покарав злочинця: прикованому до скелі титанові щодня видзьобував печінку хижий орел. Кожної ночі печінка поновлювалася, а новий світанок знаменував для Прометєя початок нової муки («Теогонія», 521–569). Від кари його звільнив Гєракл, як зазначає Гесїод, «Не про-

ти волі вельможного Зевса-Кроніда» («Теогонія», 529) — тобто, Геракліві стало до снаги здійснити цей подвиг лише тому, що він не порушив волі Зевса, котрий прагнув настільки звеличити свого сина, що погодився задля цього змінити гнів по відношенню до Прометея на милість («Теогонія», 530–534).

Образ «Аджарістану» корелюється з міфологемою Прометея. Судно не лише названо у творі велетнем, автор підкреслює ще й таку його рису, як «хворе серце» (що перегукується із травмованою печінкою Прометея) — мотор, якому щодня шкодять Фьодоров та Микита Хомович. Ще одна цікава деталь, що вказує на імпліцитний зв'язок образів «Аджарістану» та Прометея: згідно з античними текстами, Прометей відбував покарання десь у Кавказьких горах [3, с. 23]. Прикметно, що назва, якою Лесь Гомін нагородив свій корабель, має грузинське походження: Аджарією називається історичний, географічний та політико-адміністративний регіон на південному заході Грузії.

Міф про Прометея, на думку Т. Вороніної, «став поштовхом для величезного творчого підйому революціонерів історії» [3, с. 23]. Г. Властов, аналізуючи легенду про Прометея, пише, що в неї є одна невласлива багатьом іншим давньогрецьким переказам риса, а саме — критика на адресу верховного бога Олімпу Зевса, який виступає тут «ворогом тієї частини людства, в устах якої склалася ця легенда» [2, с. 3]. Дослідник вдається до політичного роз'яснення цього феномену: на його думку, перекази про титана, який повстав проти волі верховного божества, належать до міфології підкорених і придушених греками племен [2, с. 3]. Що ж, якщо визнати Прометея першим античним революціонером, звернення до цього образу революціонерів українських, таких, як Лесь Гомін, видається тим самим «травестіюванням високої культури», яке Т. Гундорова визначає як кітч.

Таким чином, осмислюючи проблему звернення митця тоталітарної епохи до античної міфології, яке видається нам цілеспрямованим і не випадковим, ми впритул наближаємося до сприйняття повісті «Велетень з хворим серцем» як кітчу, частини єдиного культурного дискурсу новоствореного соцреалістичного канону. Аналізуючи культурний код, до якого звернувся Л. Гомін, доходимо висновку, що коли визначати міфологізацію як процес творення міфу [12, с. 69], вочевидь, повість «Велетень з хворим серцем» не є новим міфом. У даному випадку коректніше буде говорити про палімпсестову будову тексту, як рису літератури перехідної доби (В. Будний: «різні істо-

ричні пласти тексту подібні до палімпсесту, де старе і нове, своє і чуже перебувають у взаємодії і часто потребують інтегрального підходу» [1, с. 264]). Тоді доречно сприймати Прометеївський міф як інтерпретанту, яка відкриває нові перспективи прочитання повісті, оскільки зв'язок художнього твору з міфом проектує текст на інтертекстуальну площину, внаслідок чого він безмежно розширює власну семантику.

Кітчеве перекодування будь-якої міфологеми має на меті спрощення тексту, надання йому загальнодоступного забарвлення, наслідком чого стає збіднення мистецьких засобів, трафаретність зображення. Разом з тим, переосмислення Л. Гоміном загальновідомого міфу на базі ідеологічно-тоталітарної доктрини підсилює ідеологічну складову тексту, ніби закорінюючи його в площину одвічних цінностей, сприяє не стільки констатації потворності сучасного авторові світу, скільки виявленню деяких космічних «незмінних, вічних начал» [13, с. 295], які незримо присутні у Всесвіті. Створення кітчу дає письменникові невичерпні можливості ідеологізації та посилення дидактичної функції художнього твору — вочевидь, саме цього домагався Лесь Гомін, звертаючись до Прометеївського міфу. Таким чином, зважаючи на сказане вище, погоджуючись із твердженням В. Хархун: «радянський тоталітаризм позиціює «нову людину» як утілення радісної праці, безсмертного колективу, світлого майбутнього й модифікує для її репрезентації формулу позитивного героя» [16, с. 24], відшукуючи риси «концепції героїчного» в змалюванні співвідносного з образом Прометея «Аджарістану» та позитивних персонажів твору, дозволимо собі визначити міфопоетичну складову повісті «Велетень з хворим серцем» як прояв радянського героїчного міфу з ознаками кітчу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Будний В. Порівняльне літературознавство / В. Будний, М. Ільницький. — К. : ВЦ «Києво-Могилянська академія», 2008. — 430 с.
2. Властов Г. Теогония Гесиода и Прометей (Разбор сказаний) / Г. Властов. — СПб. : Типография Глазунова, 1897. — 579 с.
3. Воронина Т. Е. Подлинность Прометеевой эпохи / Т. Е. Воронина // Вестник Омского университета. — 2014. — № 1. — С. 22–25.
4. Гомін Л. Велетень з хворим серцем / Лесь Гомін // Металеві дні : Літературно-художній та критичний журнал. — 1932. — № 1–2 (19–20). — С. 9–33.
5. Гомін Л. Велетень з хворим серцем / Лесь Гомін // Металеві дні : Літературно-художній та критичний журнал. — 1932. — № 3 (21). — С. 46–73.

6. Гринберг К. Авангард и китч [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://xz.gif.ru/numbers/60/avangard-i-kitch/view_print/
7. Гундорова Т. Китч і Література. Травестії / Тамара Гундорова. — К. : Факт, 2008. — 284 с. — (Сер. «Висока полиця»).
8. Гундорова Т. Соцреалізм: між модерном та авангардом / Тамара Гундорова // Слово і Час. — 2008. — № 4. — С. 14–21.
9. Каппушева Л. М. Советский миф и его воплощение в языке послевоенной драматургии / Л. М. Каппушева // Science Time. — 2014. — № 7. — С. 125–133.
10. Королев К. М. Энциклопедия символов, знаков и эмблем / К. М. Королев. — М. : Мидгард, 2005. — 603 с.
11. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / [автор-укладач Ю. Ковалів]. — К. : Вид. Дім «Академія», 2007. — Т. 1. — 608 с. ; Т. 2. — 624 с.
12. Лымарь А. А. Миф и мифологизация: история и проблемы концептуализации / А. А. Лымарь // Вестник Тюменского государственного университета. — 2014. — № 10 (Философия). — С. 68–75.
13. Мелетинский Е. М. От мифа к литературе : учебное пособие по курсу «Теория мифа и историческая поэтика повествовательных жанров» / Е. М. Мелетинский. — М., 2001. — 407 с.
14. Словник української мови : в 11 т. / [ред. кол. І. К. Білодід (голова) та ін.]. — К. : Наукова думка, 1970–1980. — Т. 1: А — В / [ред. П. Й. Горещький, А. А. Бурячок, Г. М. Гнатюк, Н. І. Швидка]. — К. : Наукова думка, 1970. — 799 с.
15. Фесенко А. Русский язык при Советах / А. Фесенко, Т. Фесенко. — Нью-Йорк, 1955. — 223 с.
16. Хархун В. П. Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток, модифікації : автореф. дис. ... докт. філол. наук : спец. 10.01.06 «Теорія літератури», 10.01.01 «Українська література» / В. П. Хархун. — К., 2010. — 41 с.
17. Шляхова Н. М. Еволюція форм художнього узагальнення : навчальний посібник / Н. М. Шляхова. — Вид. друге, доповн. — Одеса : Астропринт, 2011. — 152 с.
18. Юрчук О. У тіні імперії: Українська література у світлі постколоніальної теорії : монографія / Олена Юрчук. — К. : ВЦ «Академія», 2013. — 224 с. — (Серія «Монограф»).
19. Яковлева А. М. Кич и паракич: Рождение искусства из прозы жизни // Художественная жизнь России 1970-х годов как системное целое. — СПб. : Алетейя, 2001. — С. 252–263.
20. Terc A. Sąd idzie. Anonim. Co to jest realizm socjalistyczny? / Abram Terc. — Pariz: Instytut Literacki, 1959. — 135 с.

**ПОВЕСТЬ Л. ГОМОНА «ВЕЛИКАН С БОЛЬНЫМ СЕРДЦЕМ»
КАК СОЦРЕАЛИСТИЧЕСКИЙ КИТЧ:
ПРОБЛЕМА КУЛЬТУРНОГО КОДА**

Анна Дымовская, аспирант

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

Статья посвящена повести Л. Гомона «Великан с больным сердцем» как идеологическому китчу, с учетом культурного кода и мифопоэтических черт произведения в соцреалистическом контексте. В частности, установлена центральная мифологема, отслежена типологическая связь между советским героическим мифом и древнегреческим мифом о Прометее. Мифологизация художественного мира произведения определена как проявление китча в тексте. На примере исследуемого произведения проанализированы причины травестирования высокой культуры в советской литературе. Обозначены перспективы дальнейших исследований данной проблемы в современном украинском литературоведении.

Ключевые слова: *китч, соцреализм, мифологема, культурный код, великан, Прометей.*

**THE STORY BY L. GOMON «THE GIANT WITH SICK HEART»
AS SOCIAL REALISTIC KITSCH:
THE PROBLEM OF CULTURAL CODE**

Anna Dymovska, postgraduate student,

*the department of literary theory and comparative studies
of Odessa I. I. Mechnikov National University, Ukraine*

The research of social realistic kitsch and the mechanism of inscribing of different cultural symbols and mythologems in Soviet ideological context is an urgent vector in modern study of literature. This is indicated by lots of works by such researchers as V. Donchik, E. Meletinskiy, T. Gundorova, V. Kharhun, L. Saulenko, O. Urchuk, Ya. Tsimbal and others.

The aim of this article is the analysis of story by L. Gomon «The Giant with sick heart» as ideological kitsch considering cultural code and mythic poetical features of the story in social realistic context.

In 30-s, when social realistic code was forming, its main direction was settled as the idea of social realism as «final sense of being on earth». At this time, art was under the influence of revolutionary romanticism, which was an outcome of understanding of creating the ideal communist future. N. Shlyahova, while analyzing the literature process of 20-th — 30-th years, names this period — «the mutinous epoch», «the revolutionary time», which seized «sick with romance» writers with its «social ideals and promised opportunities to make oneself». Obviously, this «sickness» became one of the most determinative factors in development of early social realistic kitsch, and the main modus of which T. Gundorova considers the optimism — the faith in confidence of each person in assertion of socialism, building of communism and coming of long-awaited «light future».

The plot of the story «The Giant with sick heart» is absolutely under the sacral laws of social realistic kitsch. The image of soviet cargo boat «Adzaristan» correlates with mythologem of Prometheus. In the story, the boat is not only named as giant, but the author even emphasize such trait as «sick heart» (which has something in common with Prometheus's injured liver) — the engine, which every day suffers from hands of anti-Soviet «wreckers». Thus, comprehending the problem of author's appealing of totalitarian epoch to antique mythology, which we think is committed and not accidental, we come next to the perception of the story «The Giant with sick heart» as kitsch, as part of one cultural discourse of new social realistic canon. Analyzing the cultural code, to which L. Gomon appealed, we come to the conclusion that in this case, it would be more consistent to speak about palimpsestic structure of the text, as feature of literature of transitional period. Then it is appropriate to perceive the myth of Prometheus as interpretation, which opens new perspectives for reading the story, so far as the connection between the artistic work and myth, reflects the text on the intertextual platitude, in a consequence of which it infinitely widens its semantics.

Key words: kitsch, socialist realism, mythologem, cultural code, giant, Prometheus.

REFERENCES

1. Budnii, V. and Ilnitskii, M. (2008). Porivnialne literaturoznavstvo [Comparative study of literature], Kyiv, VTs «Kyevo-Mogilyanska akademiya» [in Ukrainian].
2. Vlastov, G. (1897), Teogonia Gesioda i Prometei (Razbor skazanii) [Theogony of Gesiod and Prometheus (Analysis of stories)]. St. Petersburg, Tipografia Glazunova [in Russian].
3. Voronina, T. E. (2014), Podlinnost Prometevoi epohi [The reality of Prometheus's epoch], Vestnik Omskogo universiteta — The Helard of Omsk University, no. 1, pp. 22–25 [in Russian].
4. Gomin, L. (1932), Veleten z hvorim sercem [The Giant with sick heart], Metalevi dni: Literaturno-hudozhnii ta kritichnii zurnal — Mettalic days: Literary-artistic and critical magazine, no. 1–2 (19–20), pp. 9–33 [in Ukrainian].
5. Gomin, L. (1932), Veleten z hvorim sercem [The Giant with sick heart], Metalevi dni: Literaturno-hudozhnii ta kritichnii zurnal — Mettalic days: Literary-artistic and critical magazine, no. 3 (21), pp. 46–73 [in Ukrainian].
6. Grinberg, K. (2015), Avangard i kitch [Vanguard and kitsch] : http://xz.gif.ru/numbers/60/avangard-i-kitch/view_print/ [in Russian].
7. Gundorova, T. (2008). Kitch i literatura. Travestii [Kitsch and literature. Travesties], Kyiv, Fakt [in Ukrainian].
8. Gundorova, T. (2008), Sotsrealizm: mizh modernom ta avangardom [Socialist realism: between modern and advance guard], Slovo i Chas — The Word and Time, no. 4, pp. 14–21 [in Ukrainian].
9. Kappusheva, L. M. (2014), Sovetskii mif i ego voploshchenie v yazike poslevoennoi dramaturgii [The Soviet myth and its embodiment in language of post war dramaturgy] // Science Time, no. 7, pp. 125–133 [in Russian].

10. Korolev, K. M. (2005), Entsiklopediya simbolov, znakov, emblem [Encyclopaedia of symbols, signs and emblems], Moscow, Midgard [in Russian].
11. Kovaliv, Yu. (Ed.). (2007), Literutroznavcha entsiklopedia [Philological encyclopaedia] (Vols. 1–2), Kyiv, «Akademia» [in Ukrainian].
12. Limar, A. A. (2014), Mif i mifologizatsiia: istoria i problem kontseptualizatsii [Myth and mythologization: history and problems of conceptualization], Vestnik Tumenskogo gosudarstvennogo universiteta — The Helard of Tiumen State University, no. 10, pp. 68–75 [in Russian].
13. Metlinskii, E. M. (2001), Ot mifa k literature. Uchebnoe posobie po kursu «Teoriia mifa i istoricheskaiia poetika povestvovatelnih zhanrov [From myth to literature. The study manual in course «The theory of myth and hystorical poetics of narrative genres»], Moscow [in Russian].
14. Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 t. (1970), Vol. 1 Ukrainian dictionary (Vols.1)., Kyiv Naukova dumka [in Ukrainian].
15. Fesenko, A. and Fesenko, T. (1955), Russkiy yazik pri Sovetah [Russian language during Soviets], New-York [in Russian].
16. Kharkhun, V. P. (2010), Sotsrealistichnii kanon v ukrainskii literaturi: geneza, rozvitok, modifikatsii [Social realistic canon in ukrainian literature: genesis, development, modifications] : Doctor's thesis., Kyiv [in Ukrainian].
17. Shliakhova, N. M. (2014), Evolutsiia form khudozhnogo uzagalnennia: navchalnii posibnik [The evolution of forms of artistic generalization: study manual], Odessa, Astroprint [in Ukrainian].
18. Yurchuk, O. (2013), U tini imperii: Ukrainska literatura u svitli postkolonialnoi teorii [In a shade of empire: the Ukrainian literature in the light of post colonial theory], Kyiv, VTs «Akademia» [in Ukrainian].
19. Yakovleva, A. M. (2001), Kitch i parakitch. Rozhdenie iskusstva izprozi zhizni / Khudozhestvennaya zhizn Rossii 1970-h godov kak sistemnoe tseloe [Kitsch and parakitsch. The delivery of art out of prose of life / The artistic life of Russia in 1970-th as system whole], St. Petersburg: Aleteia, pp. 252–263 [in Ukrainian].
20. Terc, A. (1959), Sąd idzie. Anonim. Co to jest realizm socjalistyczny? [The court is on. Anonim. What is the socialistic realism?]. Pariz: Instytut Literacki [in Polish].

Стаття надійшла до редакції 12 жовтня 2015 р.